

Lausunto

29.08.2024

Asia: VN/27126/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto

Huomiot hallituksen esityksen yleisperusteluihin (esityksen luvut 1-5 ja 8-12)

Sivu 1 / 16

Hannele Kalske 29.8.2024

Lausunto ympäristöministeriön lainsäädännöstä

”yhden luukun periaatteesta” VN/27126/2023

Laaja aluehallinnon kokonaisuudistus, jossa muutetaan lähes 300 lakia, lähti

lausunnolle 20.6.2024. Lausuntoaika päättyy 30.8.2024.

Samaan aikaan on ympäristöministeriön lainsäädäntö yhden luukun

periaatteesta lähetetty lausunnolle 20.6.24. Lausuntoaika päättyy myös

30.8.2024. Jakeluna kaikki Suomen kunnat, poliittiset puolueet ja järjestöt

sekä muutama luonnonsuojelujärjestö.

Kansalaiset voivat antaa lausunnon lausuntopalvelu.fi

”Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi” löytyy lausuntopalvelu.fi kautta seuraavasta linkistä.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a2b4db9e-916e-43f1-87d2-92ccc4d3eeab>

Yritys ” Suomi Oy – Ab” Luonnon säilyminen tuleville sukupolville -Yhteenveto

Sisällys

Hannele Kalske 29.8.2024	1
Lausunto ympäristöministeriön lainsäädännöstä ”yhden luukun periaatteesta” VN/27126/2023 1	
Yritys ” Suomi Oy – Ab” Luonnon säilyminen tuleville sukupolville -Yhteenveto	1
Suomesta löytyi maailman vanhin geenikellolla ajoitettu meri-kasvi: 1 403-vuotias meriajokas	2
Kun olen kirjoittanut lausuntoani, olen miettinyt, mahtaako 1403 vuotta vanha meriajokas olla vielä hengissä 1000 vuoden päästä?	3
Lainsäädäntöhankkeessa – Mikä on omistajan tahtotila? Mikä on Visio, Missio ja Strategiat?	3
Itämeri ja Suomen vesistöt eivät ole jätteen kaatopaikka maksu 3-5 % liikevaihdosta lupaa hakiessa	4
Ympäristöministeriön ja aluehallintoviranomaisten budjetti – Luvat tuotteistettava ja maksullisia	6

Investointien määrä auki - Vahingot pilaantuneesta luonnosta vakuutettava - Takaajina vakuutusyhtiöt	8
1. Tällaisia ovat Suomen törkeimmät ympäristökandaalit – Syynä on lähes aina ahneus	8
Helsingin Sanomat 29.8.2024 A 10-A 11	8
Ympäristörikkokset	8
HS kokosi Suomen törkeimpiä ympäristörikkoksia yhteen. Kyse on usein rahasta, kiinnijäämisriski on alhainen ja rangaistuskäytäntö lievä.	8
Raakkutuhon seurauksena ympäristörikkokset nousevat nyt esille tavalla, joilla voi olla vaikutusta myös valitusten käsittelyyn Vaasan HO:ssa CNGR:n tapauksessa.	15
2. Median esille ottamat törkeät ympäristörikkokset ja lievät tuomiot tulivat juuri oikeaan aikaan julkisuuteen, kun ympäristölain muutoksia käsitellään eduskunnassa. Lausuntoaika päättyy 30.8.24.	
Vielä ehtii näistäkin jotain kirjoittaa lausuntopalvelut.fi	15
Hannele Kalskeen ehdotukset ympäristölain muutoksiksi	16
1. Ympäristölakiin suoja-alueet 50 m pakollisiksi, suositukset eivät riitä.	16
2. Valvontaviranomaisille lisää resursseja.	16
3. Yrityksille ympäristölupien maksuja korotettava ja sidottava saatuun tuottoon.	16
4. Rangaistuksia korotettava.	16
5. Ennaltaehkäisevää vaikutusta on lisättävä taloudellisilla sanktioilla. Vahingonkorvaukset sidottava taloudelliseen hyötyyn.	16
6. Ennallistettava täysimääräisesti koko luontokadon osalta. Aikavastuu ennallistamisesta 50 vuotta.	16
7. Säännökset ja suojelualueet pakollisiksi myös purojen ja pienten vesien osalta lisättävä lainsäädäntöön.	16

Suomesta löytyi maailman vanhin
geenikellolla ajoitettu meri-kasvi: 1 403-
vuotias meriajokas

Ilmatieteen laitoksen info 8.7.2024

1. "Ilmatieteen laitos - Viimeiset 12 kuukautta olleet globaalisti 1,5 astetta lämpimämpiä esiteolliseen aikaan verrattuna"
2. Suomessa elelee maailman vanhimmaksi todistettu merikasvi. Se syntyi 600-luvulla, kun Keski-Euroopassa elettiin kansainvaellusten aikakautta.

Sivu 3 / 16

Ennätykselliset 1 403 vuotta vanha kasvi on meriajokas. Kyseinen yksilö kasvaa Saaristomerellä Ängsön saaren lähivesillä.

Tutkitulla alueella on noin kuuden hehtaarin niitty meriajokasta. Tätä meriruohoa kasvaa niittyinä myös muualla pitkin ja poikin Suomen rannikkoa.

Ennätysvanhassa meriruohossa ei ole varsinaisesti kyse yhdestä erillisestä kasviyksilöstä vaan kloonista, siis geneettisesti samasta yksilöstä.

Lue lisää: https://www.hs.fi/tiede/art-2000010598753.html?utm_source=whatsapp&utm_medium=toimitus

3. Lapista Urho Kekkosen kansallispuistosta löytyi lähes 800-vuotias mänty

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/11/11/suomen-vanhin-puu-yha-pystyssa>

Kun olen kirjoittanut lausuntoani, olen miettinyt,
mahtaako 1403 vuotta vanha meriajokas olla vielä
hengissä 1000 vuoden päästä?

Lainsäädäntöhankkeessa – Mikä on omistajan

tahtotila? Mikä on Visio, Missio ja Strategiat?

1. Omistajan tahtotila: Puhdas vesi, maa ja ilma 1000 vuoden päästä eli 3100 – vain muutama sukupolvi eteenpäin - kasvit elävät pitkään, tavoitteet asetettava luonnon ehdoilla.

2. Omistaja on Suomen kansa

3. Visio: Suomen luonnon harmonia: kasvien, eläinten, ihmisten, merien, järvien, vesien ja ilman tasapaino ja puhtaus

4. Missio: luonnon ennallistaminen ja monimuotoisuus, kierrätyksen maailmanmestari, ihminen osa luontoa ja kunnioittaa luonnon hyvinvointia.

5. Strategiat: 30 vuoden välein tarkistetaan, toteutus sukupolvittain, pitkäjänteiset koko kansaa yhdistävät toteutuskeinot pohjautuvat tutkittuun tietoon.

Demokraattisessa oikeusvaltiossa valmistelu parlamentaarisesti kootuissa

komiteoissa.

Sivu 4 / 16

Itämeri ja Suomen vesistöt eivät ole jätteiden kaatopaikka maksu 3-5 % liikevaihdosta lupaa hakiessa

6. Tehtaiden jätteet kierrätettävä. Lupaprosessissa ensisijaisesti hyväksytään lupahakemuksia, joiden prosessissa on selvitetty kierrätysprosessit, jotka on todennettu tieteellisillä tutkimuksilla ja käytännön toteutuksilla.

7. Rahoitus palveluista maksullisia. Maksu lupien käsittelystä. Maksetaan lupaa hankkeesta 3-5 % lupaa hakevan teollisuuslaitoksen tulevasta liikevaihdosta.

8. Lupaviranomaisen resurssit tulisi turvata, niin että parhaat asiantuntijat palkataan virastoon. Vain parhailla asiantuntijoiden tiedoilla voidaan lunastaa palvelulupaus ja varmistaa lupien myöntäminen laissa säädetyissä lyhyissä määräajoissa.

9. Lupaviranomaisella tulisi olla velvollisuus ja vastuu tarkistaa ja varmentaa tarvittaessa riippumattoman kolmannen osapuolen tarkastuksella

toiminnanharjoittajan toimittamat tiedot, mallinnukset ja muut dokumentit.

Jos lupaviranomaisella ei ole osaamista, niin sitten pitäisi olla resurssit ostaa ulkopuolisilta ja puolueettomilta tahoilta lupahakemuksen ja sen mallinnusten

ym. tarkistaminen Tällä hetkellä viranomaisen lähtökohtaisesti luottaa

toimitettuun materiaaliin ja tarkastajina toimivat kansalaiset ja

ympäristöjärjestöt.

10. Palvelulupaus 1 vuosi luvan myöntämiseen hakemuksen täyttäessä viranomaisen määrittelemät edellytykset. täydellinen hakemus - jonka kriteerit tulee määritellä laissa, aloittaa määräajan laskennan alkuajankohdan.

11. Asiakaslähtöinen palvelu - niin kansalaisille kuin myös lupien hakijalle.
12. Lupaprosessi julkinen ja läpinäkyvä– tiedot kaikkien saatavilla.
13. Kansalaisille info lupaprosessin sisällöstä ymmärrettävällä selkokielellä kolmella kielellä suomi-ruotsi-englanti
14. Vain harvoista lupapäätöksistä on tarvetta valittaa, jos nk. täydellinen hakemus täyttää laissa asetetut kriteerit. Muutoksenhaku Vaasan HO ja KHO ei ruuhkauta silloin tuomioistuinten työtä.
15. Suomen viesti maailmalle: Tervetuloa investoimaan aidosti todellisen ”Vihreän siirtymän puhtaaseen Suomeen, kierrätyksen maailmanmestariin.”
16. Tavoite: Suomi on kierrätyksen maailmanmestari.
17. Toiminnan lopettamisesta ja maa- ja vesi-alueiden ennallistamisesta takuumaksu sidottu liikevaihtoon ja liiketoiminnan lopettamisvuoteen. Takuumaksun suuruutta tarkistetaan 5 vuoden välein ja korotetaan liikevaihdon kasvaessa.
18. Teollisuuslaitosten velvoite laatia kiertotaloussuunnitelma lupaa hakiessa.
19. Yleisön oikeus osallistua jo hakemuksen alkuvaiheessa lupahakemuksen käsittelyyn.
20. HE s.102 sivulla lain 7.1 Laki eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa 5 § 3 momentissa huomioitaisiin edellä mainituissa asetuksissa yhteyspisteviranomaiselle osoitettu tehtävä todeta lupahakemuksen täydellisyys. Kriteerit kirjattava lakiin, miten lupahakemuksen täydellisyys todetaan.

Sivu 5 / 16

21. Mitkä kriteerit on määritelty lupahakemuksen täydellisyydelle? Niistä ei ole

missään tarkempaa määritelmää. Tämä on niin tärkeä asia, että "täydellinen lupahakemus"-kriteerit on määriteltävä laissa.

22. Tästä ajankohdasta käynnistyisi asetuksessa tarkoitettu lupamenettely ja tätä koskeva määräaikalaskenta. Vaihtoehtoisesti jos lupahakemusta olisi joltain osin täydennettävä, olisi yhteyspisteviranomaisen asetusten mukaan pyydettävä täydennykset hankkeesta vastaavalta. Jotta yhteyspisteviranomainen voisi kyseisistä velvollisuuksistaan käytännössä huolehtia, toimivaltaisen viranomaisen olisi ilmoitettava yhteyspiste viranomaiselle, kun toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullut hakemus on täydellinen tai miltä osin toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullutta hakemusta on täydennettävä. Laajoja neuvontatehtäviä kattaen useat tahot. HE s.103 Ehdotettu "Täydellinen" hakemus.

23. HE s. 145 Määräaikojen seuranta 5 § 3 momentti "Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava yhteyspisteviranomaiselle, kun toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullut hakemus on täydellinen tai miltä osin toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullutta hakemusta on täydennettävä."

24. Valmisteluun HE s. 84 kansalaisten mielipiteet. Vaikeuksia toteuttaa, jos määräajat ovat lyhyet, koska tutustuttava materiaali on usein erittäin laaja. - 44a § Kuuleminen ja mielipiteiden esittämiselle YVA 20 § 2 aika 45-60 pv Yleisöä pitäisi lain mukaan kuulla ja siitä pitäisi tehdä standardi maininta lupaan esim. ympäristön asukkaiden otanta n=1000 hlöä esim. ei-ehkä-kyllä (% väestöstä)

25. HE s. 124 YVA ARVIOINTIMENETTELY 12 § YVA LAIN 12 § Hankkeesta vastaavalta edellytettävät tiedot siirretään asetuksen 1 §:ään. Tämä on suuri heikennys. merkittävät haitalliset ympäristövaikutukset olisivat asetuksessa eikä laissa. Ministeriö voi muuttaa asetusta ilman eduskunnan päätöstä. Tätä muutosta ei pitäisi tehdä.

26. Yksityiskohtaiset vertailut ja muutokset nykyiseen lakiin on esityksestä vaikea lukea, koska muutoksia on paljon. Olisi ollut hyvä tehdä taulukko, mistä muutokset näkyisivät. HE s.124-127 koskevat yva menettelyä. Mitä muutoksia tehdään

nykyisestä toimintatavasta siirryttäessä uuteen tapaan? Mitä heikennyksiä kansalaisten oikeuksiin on tehty? Määräaikoja on lyhennetty. Milloin kansalaisille tulee ensimmäinen mahdollisuus saada lupahakemuksesta tietoa ja miten prosessi sen jälkeen etenee kansalaisten näkökulmasta? Tästä pitäisi tehdä prosessikaavio, jossa kuvataan aikajanalla eri vaiheet ja toimintatavat.

27. 13 § yva menettelyä pyritään välttämään, jos hakija esittää lieventämistoimenpiteitä. Asetukseen laitetaan ensin tiedot, joita on esitettävä ja lieventämistoimet, ettei yva tarvitse tehdä. Kriteerit lieventämistoimille olisi kirjattava lakiin.

28. 22 a§ vaihtoehtojen 1 ja 2 erot - mitkä ne ovat? Toinen koskee muutosta ja toinen uutta lupaa?

29. 36 § uusi 2 momentti VN:n yleisistunnossa päätetään kiireellisyydestä. Tämä muuttaa hankkeen vaikutusarvioinnin täydellisesti. Poliittinen päätös - esim. sähköön saannin varmistaminen. Kriteerit kirjattava yksityiskohtaisesti lakiin.

30. Valtioiden rajojen yli ulottuvia haitallisia ympäristövaikutuksia käsiteltävä valtioiden ja EU yhteisfoorumeilla hakemuksen hakuvaiheessa.

Sivu 6 / 16

Ympäristöministeriön ja aluehallintoviranomaisten budjetti – Luvat tuotteistettava ja maksullisia

31. HE:ssä sivulla 74 käsitellään kustannusvaikutuksia yrityksiin. Mitään laskelmaa ei ole esitetty, mihin laskelmat perustuvat. HE:ssä käsitellään tilastoissa vain lukumääriä, mutta miten paljon niiden käsittely maksaa, ei ole mitään laskelmia. Ympäristöministeriön palveluksessa oli noin 4000 henkilöä 2010-luvulla. Henkilömäärää vähennettiin noin 3000 henkilötyövuoteen. Miten paljon on ympäristöministeriön budjetti vuodelle 2024? YM:n budjettia pienennettiin

vuodesta 2023 noin 93 M€ ja vuonna 2024 budjetti on 264 M€. Nyt suunnitellaan edelleen, että neuvonta on maksutonta. Miksi? Miksi yritysten pitäisi saada ilmaista neuvontaa, kun luvan saamisen jälkeen yritykset tekevät liiketoimintaa saadakseen voittoja omistajilleen? Maksutonta neuvontaa ei ole olemassakaan yhtä vähän kuin ilmaisia lounaita. Verovaroin annetaan yrityksille neuvontaa ja voitot viedään omistajien taskuihin.

32. Esityksessä kerrotaan sähköisen asioinnin kehittämisestä. Kaikkien it-hankkeiden kehittämisen hinta on täysin auki. Näistä pitäisi olla esityksessä arviot. Taloudelliset laskelmat kaikista kehityshankkeista tulisi olla hallituksen esityksessä. Nyt ne ovat pelkkien sanallisten selvitysten varassa.

33. Kun julkisen talouden alijäämää paikataan leikkaamalla kaikista toimista, on käsittämätöntä, että isot kehityshankkeet kuitataan hallituksen esityksessä ilman mitään taloudellisia laskelmia.

34. HE:ssä sivulla 76 todetaan:

35. ”Euromääräisiä vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida.” Miten valtion hallintoa hoidetaan, kuten tässä todetaan, ettei ole mahdollista euromääräisiä vaikutuksia mahdollista arvioida? Miten ylimalkaan valtio voi antaa neuvontaa ilmaiseksi, jos ei pysty arvioimaan, miten paljon neuvonnasta syntyy kustannuksia?

36. Uuden viraston toimintatavat pitää tuotteistaa ja tuotteista periä yritysten tulevan liiketoiminnan liikevaihtoon sidotut hinnat. Maksuperustelain 4 § 2 momentissa nimenomaan sanotaan: ” Suoritteen tulee olla maksullinen ...tai kun suoritteen tuottaminen liittyy vastaanottajan taloudelliseen toimintaan.”

37. HE s. 103-104 käsitellään Neuvontaa ja ohjeistusta. Laajoja neuvontatehtäviä kattaen useat tahot. Neuvonta on vaativaa asiantuntijoiden työtä. Se edellyttää useiden eri ammattiryhmien yhteistyötä. Virastoissa tulee olla riittävän laaja-alainen oikeudellinen, tekninen tai luonnontieteellinen asiantuntemus

antamassa neuvontaa ja ratkaisemassa lupahakemuksia. Lupahakemusten käsittely ja näihin liittyvä neuvonta kestää pitkän ajan, useita kuukausia ja joissakin tapauksissa vuosiakin. Lupahakemukset ovat yrityksen liiketoimintaan liittyviä ja tuottavat hakijalle liiketoiminnan tavoitteeksi asetettuja voittoja. Lupahakemukset tulisi ehdottomasti tuotteistaa ja niistä tulisi periä arvioituun liikevaihtoon perustuvia lupamaksuja. joiden suuruus

Sivu 7 / 16

liikevaihdosta olisi 3-5 %. Näitä maksuja pitäisi voida tarkistaa ja tarvittaessa korottaa, kun luvan perusteella liiketoiminta on käynnistynyt.

38. Maksuperustelain 5 §:n 3 kohdassa todetaan, että "Seuraavat suoritteet tulee olla maksuttomia, jollei suoritteen maksullisuudelle ole erityistä syytä: 3) viranomaisen neuvot, ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia." Ympäristö-, luonnonsuojelu-, vesistö- ym. lupien käsittely ja neuvonta ei ole vähäistä. Maksuperustelain 5 § 3 kohtaa ei voi soveltaa "Yhden luukun" lainsäädännössä käsiteltäviin lupiin.

39. HE:ssä ei ole lainkaan arvioitu, miten paljon lupien käsittely on maksanut. Esityksessä on vain tilastoja lukumääristä, mutta niiden kustannusvaikutuksia ei ole esitetty.

Ympäristöministeriön hallinnonalan budjetti vuonna 2024 on 264 M€. Orpon hallituksen aikana on ministeriön hallinnonalan budjetti supistunut 96 M€ vuodesta 2023. Tuntuu perin kummalliselta, että hallituksen esityksessä ei millään tavalla esitetä taloudellista laskelmaa, miten uusi virasto voisi hoitaa laajan organisaatiouudistuksen jälkeen entistä vaativampia tehtäviä. Kaikki talouteen ja kustannuksiin liittyvät asiat on kuitattu vain sanallisilla arvioilla. Nyt jos koskaan Orpon hallituksen pitäisi miettiä, mistä voidaan saada tuloja menojen kattamiseen. Pelkästään leikkaamalla ja

tarjoamalla ilmaisia palveluita julkisen talouden tasapainoa ei saavuteta tällä hallituskaudella eikä myöskään tulevilla hallituskausilla. Liiketaloudelliset laskelmat tulee ehdottomasti tehdä niin viraston perustamisesta kuin myös lupien myöntämiseen liittyvistä kustannuksista.

40. Maksuperustelain 7 §:ssä "...suoritteiden hinnoista päätetään liiketaloudellisin perustein."

41. HE sivuilta s. 76-77 otteet:

42.

43. Tuomioistuinten työmäärästä on vain käsiteltyjen tapausten lukumääriä, mutta mitään tilastoa ei ole, miten paljon tuomioistuinten kustannukset ovat. Nyt esitetään arvio, ettei työmäärä juurikaan lisäännny, mutta myöskään tästä ei ole mitään syvempää analyysiä, mihin näkemykseen tämä perustuu. Vain sanallista selittämistä.

Sivu 8 / 16

Investointien määrä auki - Vahingot pilaantuneesta

luonnosta vakuutettava - Takaajina vakuutusyhtiöt

44. EK:n investointihankkeiden määrä 270 mrd €. Tästäkään ei ole mitään tarkempaa selvitystä, mihin luku perustuu HE s. 76.

45. Vahingonkorvaukset pilaantuneesta luonnosta ovat vailla sääntelyä. Miten Suomi saa korvaukset vahingon aiheuttajilta, jos niitä ei ole tässä laissa

perusteltu ja tehty lupahakemukseen kytkettyä prosessia?

46. Tehtaiden lopettamisesta ja mahdollisista konkurseista johtuen lupaa hakevien yritysten pitää taata luonnon ennallistaminen ja vahingonkorvausten maksaminen.

Näitä tilanteita varten yritysten pitää ottaa vakuutukset, joiden määrät ovat suhteessa mahdollisiin aiheutettaviin vahinkoihin. Näin menetellään myös kotitalouksien taloudellisten riskien hallinnassa. Vahinkovakuutuksia pitää edellyttää myös yrityksiltä, joille myönnetään ympäristöä saastuttavia lupia.

1. Tällaisia ovat Suomen törkeimmät ympäristöskandaalit – Syynä on lähes aina ahneus

Helsingin Sanomat 29.8.2024 A 10-A 11

Ympäristörikokset |

HS kokosi Suomen törkeimpiä ympäristörikkoksia yhteen. Kyse on usein rahasta, kiinnijäämisriski on alhainen ja rangaistuskäytäntö lievä.

Heli Saavalainen HS

28.8. 10:02

Suomussalmella jopa tuhansia erittäin uhanalaisia jokihelmisimpukoita eli raakkuja kuoli, kun metsätyökoneet ovat ajaneet niiden elinympäristön yli satoja kertoja.

Poliisi tutkii tapausta epäiltynä törkeänä luonnonsuojelurikkoksena.

Raakkujen joukkotuho on räikeä, mutta epäiltynä rikoksena ei ainoa laatuaan Suomessa vaan jäävuoren huippu.

Vain pieni osa ympäristörikoksista tulee tutkimusten mukaan viranomaisten tietoon. Ne jäävät useimmiten piiloon, samoin niistä saatu taloudellinen hyöty. Lisäksi kiinnijäämisen riski on alhainen ja rangaistuskäytäntö verraten lievä. Syytteeseen saakka päätyy vain noin kolmannes poliisin tietoon tulleista ympäristörikoksista. Tuomio on yleisesti sakkorangaistus tai harvoin ehdollista vankeutta.

Ympäristörikoksiin liittyy lähes aina taloudellinen intressi. Esimerkiksi vaarallisten aineiden tai jätteiden dumppausten, laittoman ruoppauksen, maa-ainesten oton tai läjitysten taustalla voi olla pyrkimys saada lisätuottoa tai säästää kierrätys- tai lupamaksuissa tai investoinneissa.

Ehdoton vankeusrangaistus on Suomessa vuoden 1995 rikoslain ympäristörikoksia koskevan muutoksen jälkeen tuomittu vain niin sanotussa Lokapoikien tapauksessa.

Jäteyritys Lokapoikien yrittäjät saivat neljän vuoden vankeusrangaistukset dumpattuaan luontoon ja viemäriin kymmeniä tonneja öljyisiä vesiä ja rasvajätettä, jotta yritys välttyisi maksuilta. Rikokset tapahtuivat pääkaupunkiseudulla vuosina 1999–2008.

Jätehuoltoyritys Lokapoikien ympäristörikoksia alettiin tutkia vuonna 2008,

jolloin oikeus määräsi yhtiön johtajat liiketoimintakieltoon. Kuva: Markus Jokela

/ HS

Sivu 10 / 16

Ennen vuotta 1995 ehdoton vankeusrangaistus on tullut ympäristörikoksen seurauksena ainakin Dragsfjärdin myrkkyskandaalista ja Lievestuoreen lipeälammen kohdalla 1980-luvulla.

Myrkkytynnyreitä mereen upottanut laivuri Jukka Ojaranta (keskellä) saapumassa oikeuteen elokuussa 1982. Kuva: Olli Haapio

Myrkkytynnyrit upotettiin Itämereen

Takavuosien tunnetuimpia ympäristörikoksia oli Dragsfjärdin myrkkyskandaali vuonna 1982.

Nykyisen Kemiönsaaren edustalle Lounais-Suomessa Itämereen upotettiin kymmeniä tynnyreitä, jotka sisälsivät vaarallisia teollisuusmyrkkyjä, muun muassa muuntajissa ja kondensaattoreissa käytettyä PCB:tä.

Ongelmajätteiden upotus paljastui, kun neljä tynnyriä ajautui maihin. Muuten myrkkytynnyreitä etsittiin ja löydettiin merestä vielä vuosia tapahtuneen jälkeen.

Etsinnät aloitettiin uudelleen 1990-luvun alussa, kun tynnyreitä nousi pintaan.

Kaikkiaan yhdeksän myrkkysten upottajaa tuomittiin vankeusrangaistuksiin.

Upotusoperaatiosta vastannut laivuri Jukka Ojaranta tuomittiin vuonna 1982

kahden vuoden ja neljän kuukauden vankeusrangaistukseen törkeästä ympäristörikoksesta.

Lievestuoreen lipeälampi Laukaassa vuonna 1994. Jätealtaan kunnostaminen oli kymmenien vuosien urakka. Kuva: Markku Bärman / HS

Lievestuoreen lipeälampi ja väärennetyt vesinäytteet

Koko Suomea 1980-luvulla puhuttanut ympäristöongelma oli Lievestuoreen selluloosatehdas Laukaassa. Se tuli tunnetuksi haisevasta lipeälammestaan. Lampi syntyi padotulle suolle, jonne oli vuosikymmeniä johdettu jäteliipeää. Lipeälampi syntyi Haاران Selluloosa oy:n aikana vuosina 1935–1967. Vuonna 1971 tehdas käynnistettiin uudelleen, ja jo koekäyttö aiheutti kemikaalivuodon, kun vesiin pääsi keittoliipeää ja massanpesuvettä.

Varsinainen ympäristöpommi putosi vuonna 1983. Selvisi, että tehdas oli väärentänyt vuosien ajan vesinäytteitä, jotta kuormitus näytti pysyvän lupaehtojen rajoissa. Tehdas onnistui laimentamaan tislattua vedellä jopa viranomaisten kontrollinäytteet.

Vuonna 1985 tehtaan johtaja ja laboratoriopäällikkö tuomittiin ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Talvivaaran kaivoksen jätevesi virtasi vuodon seurauksena ympäristöön Sotkamossa marraskuussa 2012. Kuva: Miska Puumala

Talvivaaran kipsisakka-altaan vuotopaikkaa yritettiin korjata heittämällä vuotokohdan päälle bentoniittipalasioilla marraskuussa 2012. Kuva: Miska Puumala

Talvivaaran kaivoksesta satakertaiset päästöt

Suomen oloissa poikkeuksellinen ympäristörikosjuttu 2000-luvulla koski Sotkamossa toiminutta Talvivaaran kaivosta. Kaivoksen ympäristöön päätyi vuotojen seurauksena metallipitoisia jätevesiä niin paljon, että lähijärvien sietokyky ylittyi.

Sivu 13 / 16

Rovaniemen hovioikeus tuomitsi vuonna 2018 Talvivaaran kaivosyhtiön perustajan Pekka Perän puolen vuoden ehdolliseen vankeusrangaistukseen törkeästä ympäristön turmelemisesta. Korkein oikeus (KKO) piti tuomion voimassa vuonna 2019.

Korkeimmassa oikeudessa oli kyse siitä, täyttyikö rikostunnusmerkistö tilanteessa, jossa kaivoksen jätevesipäästöissä on ollut ympäristölle haitallisia aineita huomattavasti enemmän kuin ympäristölupahakemuksessa oli arvioitu, kun ympäristöluvassa ei ole asetettu kyseisille aineille tarkkoja päästörajoja.

Korkein oikeus katsoi ratkaisussaan, että haitta-aineita oli päästetty ympäristöön sekä lupaehtojen vastaisesti ilman laissa edellytettyä lupaa. Kysymys oli yhtiön kaivostoiminnan käynnistymisen jälkeen kaivoksen jätevedessä ilmenneistä ympäristölle haitallisen korkeista määristä natriumia, sulfaattia ja mangaania. Päästöt ympäristöön olivat jopa satakertaiset ympäristölupahakemuksessa ilmoitettuihin tietoihin nähden. Talvivaara-yhtiön maksettavaksi hovioikeus tuomitsi 500 000 euron yhteisösakon. Se on suurimpia Suomessa tuomittuja yhteisösakkoja. Sakolla on lähinnä symbolinen arvo, sillä Talvivaara-yhtiötä ei enää ole.

Kuolleita simpukoita ajautui Kokemäenjoen rantaan Norilsk Nickelin Harjavallan tehtaan nikkelpäästön seurauksena heinäkuussa 2014. Kuva: Veera Korhonen
Yli miljoona simpukkaa kuoli nikkelpäästössä

Sivu 14 / 16

Yli miljoona rauhoitettua vuollejokisimpukkaa tuhoutui nikkeliavuodon seurauksena Kokemäenjoella vuonna 2014. Asiaa tutkittiin ympäristörikoksena, mutta käräjäoikeus hylkäsi syytteet. Harjavallassa sijaitsevalta Norilsk Nickelin tehtaalta pääsi laiterikon vuoksi jokeen suuri määrä nikkelisulfaattia. Sen seurauksena Kokemäenjoen veden nikkelpitoisuus ylitti korkeimmillaan ympäristön laatunormin yli 400-kertaisesti. Kyseessä on suurin Suomessa tapahtunut nikkelpäästö. Neljä tehtaan työntekijää sai syytteen ympäristön turmelemisesta. Oikeuden

mukaan miesten ei näytetty menetelleen törkeän huolimattomasti.

Vuonna 2023 esitutkintaviranomaisten tietoon tuli yhteensä 460 ympäristörikosta. Yleisimpiä olivat ympäristön turmeleminen ja ympäristörikkomus.

Törkeitä ympäristön turmelemisia kirjattiin seitsemän, törkeitä luonnonsuojelurikoksia ei yhtään.

Syyttäjälle näistä rikoksista päätyi kaikkiaan 140 eli runsas kolmannes kaikista kirjatuista ympäristörikoksista. Suhde on sama kuin edellisvuosina.

HS listasi muutamia esimerkkejä ympäristörikostuomioista oikeudessa viime vuonna 2023:

Avohakkuu tuhosi lähteen

Metsäyhtiön urakoitsija teki avohakkuun leimikolla, jolla sijaitsi metsälailla suojeltu erityisen tärkeä luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen pienvesielinympäristö eli lähde. Hakkuu vahingoitti elinympäristöä niin, että sen ominaispiirteet hävisivät.

Käräjäoikeus katsoi urakoitsijan syyllistyneen metsärikokseen. Rangaistusta lievensi se, että hän ilmoitti itse tapahtuneesta. Tuomioksi tuli kymmenen päiväsakkoa. Metsäyhtiö tuomittiin menettämään tuhat euroa rikoshyötynä.

Kalalokin pesän hävittämisestä päiväsakkoa

Vastaaja hävitti parvekkeeltaan kalalokin pesän ja siinä olleet kaksi munaa.

Kalalokki on rauhoitettu lintu.

Käräjäoikeus tuomitsi vastaajan luonnonsuojelurikoksesta 25 päiväsakon suuruiseen rangaistukseen ja menettämään pesueen arvona valtiolle 101 euroa.

Ahman tappamisesta ehdollista vankeutta

Ahman tappaminen toi vastaajalle törkeästä metsästysrikoksesta vuoden ehdollisen vankeustuomion, viiden vuoden metsästyskiellon ja 70 päiväsakkoa Lapissa. Lisäksi käräjäoikeus määräsi hänet korvaamaan valtiolle ahman arvona 12 000 euroa.

Vastaaja oli jäljittänyt ja väsyttänyt ahmaa moottorikelkalla, ajanut sen yli ja ampunut päähän. Tämän jälkeen hän oli yrittänyt piilottaa vielä elossa olleen ahman upottamalla sen avannosta ojaan.

Alamittaisista taimenista päiväsakkoja

Kalastajat olivat saaneet verkoilla ainakin 15 alamittaista taimenta ja jakaneet saaliin. Kaksi vastaajaa tuomittiin kalastusrikkomuksesta kumpikin 15 päiväsakkoon ja korvaamaan yhteisvastuullisesti taimenten arvona 6 080 euroa.

Lähteenä käytetty myös: Ympäristörikoskatsaus 2024 (ei sisällä lainvoimaisuustietoja).

Raakkutuhon seurauksena ympäristörikokset

nousevat nyt esille tavalla, joilla voi olla vaikutusta myös valitusten käsittelyyn Vaasan HO:ssa CNGR:n tapauksessa.

2. Median esille ottamat törkeät ympäristörikokset ja

lievät tuomiot tulivat juuri oikeaan aikaan

julkisuuteen, kun ympäristölain muutoksia

käsitellään eduskunnassa. Lausuntoaika päättyy

30.8.24. Vielä ehtii näistäkin jotain kirjoittaa

lausuntopalvelut.fi

Sivu 16 / 16

Hannele Kalskeen ehdotukset ympäristölain

muutoksiksi

1. Ympäristölakiin suoja-alueet 50 m pakollisiksi, suositukset eivät riitä.
2. Valvontaviranomaisille lisää resursseja.
3. Yrityksille ympäristölupien maksuja korotettava ja sidottava saatuun tuottoon.
4. Rangaistuksia korotettava.
5. Ennaltaehkäisevää vaikutusta on lisättävä taloudellisilla sanktioilla. Vahingonkorvaukset sidottava taloudelliseen hyötyyn.
6. Ennallistettava täysimääräisesti koko luontokadon osalta. Aikavastuu ennallistamisesta 50 vuotta.
7. Säännökset ja suojelualueet pakollisiksi myös purojen ja pienten vesien osalta lisättävä lainsäädäntöön.

1 luku Yleiset säännökset

-

2 luku Yhteyspisteviranomaisen

-

3 luku Asioiden käsittely Lupa- ja valvontavirastossa

-

4 luku Eräiden lupamenettelyiden yhteensovittaminen

-

5 luku Yhteiskäsittely

-

6 luku Asioiden ratkaiseminen

-

7 luku Erinäiset säännökset

-

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

-

Laki vesilain muuttamisesta

-

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

-

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta, VN asetusmuutosluonnos ympäristövaikutusten arvioinnista ja asetusmuutoksen muistio

-

Muut lakiehdotukset

-

Muut kommentit

-

Kalske Hannele
Astra Music Oy